

Status implementacije izvjestaja i odluka Institucija za ljudska prava i imovinska pitanja uspostavljenih u skladu sa Aneksom 6 i 7 Daytonskog mirovnog sporazuma

**Status implementacije izvjestaja i odluka
Institucija za ljudska prava i imovinska
pitanja uspostavljenih u skladu sa
Aneksom 6 i 7 Daytonskog mirovnog
sporazuma**

Azurirane informacije – 1. novembar 1999. godine

Ovaj dokument je izradjen u namjeri da se citaocu pruži kraci pregled statusa implementacije izvjestaja i odluka Ombudsmena za BiH, Doma za ljudska prava i Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica. ⁽¹⁾ Za detaljnije informacije pogledati relevantne dokumente.

1. Uvod

Aneksom 6 Daytonskog mirovnog sporazuma (GFAP-Opći okvirni sporazum za mir), predviđene su dvije institucije, i to:

- Ombudsmen za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, i
- Dom za ljudska prava u Bosni i Hercegovini.

Obje institucije razmatraju žalbe na povrede ljudskih prava koje je izvršila bilo koja, odnosno sve tri strane u Aneksu 6: država Bosna i Hercegovina (BiH), Republika Srpska (RS) i Federacija Bosne i Hercegovine (Federacija ili FBiH). Evropska konvencija o ljudskim pravima (ECHR) predstavlja primarni instrument koji se koristi u određivanju povreda ljudskih prava, iako se 15 drugih međunarodnih instrumenata mogu upotrijebiti u istu svrhu. Od podnosioca žalbi se traži da prije nego što se obrate ovim Institucijama iskoriste efektivne domaće lijekove. Dom je sudsko tijelo koje za svoj model koristi Evropski sud za ljudska prava, i kao takvo donosi konačne i obavezujuće odluke. Ombudsmen za BiH kombinira sudsko utvrđivanje povreda ljudskih prava uz posredovanje u cilju rješavanja slučajeva koje su podnijeli podnosioci žalbi, te izdaje preporuke kada ustanovi povrede. Ombudsmen za BiH može također pokrenuti istrage i to na vlastitu inicijativu i u takvim slučajevima izdati posebne izvjestaje.

Na osnovu Aneksa 7 Daytonskog sporazuma uspostavljena je Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC). CRPC je nezavisno međunarodno tijelo ovlasteno da donosi konačne i obavezujuće pravne odluke po zahtjevima za povrat nepokretne imovine u slučajevima gdje podnositelj zahtjeva ne može povratiti u posjed svoju imovinu.

Prema Daytonskom mirovnom sporazumu ⁽²⁾, Madridskoj deklaraciji Vijeća za implementaciju mira ⁽³⁾, postivanje odluka i izvjestaja Institucija je obaveza i preduvjet za primanje Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope. ⁽⁴⁾

2. Napredak postignut po predmetima do danas

Do kraja septembra 1999. godine Institucije su registrirale i završile nize navedeni broj predmeta. Brojke u zagradi označavaju povećanje broja predmeta u proteklih šest mjeseci:

Dom za ljudska prava CRPC			Ombudsmen za BiH
Registrovani slucajevi (cca+46.000)	2795 (+907)	3454 (+551)	226.000
Završeni slucajevi (cca+23.000)	303 (+126)	1335 (+304)	59.000

*CRPC registrovani i završeni slucajevi odnose se na imovinu u vezi s kojom je podnesen zahtjev. Brojke su okvirne.

3. Postivanje i implementacija odluka i izvjestaja

a. Dom za ljudska prava:

Federacija BiH je postigla znacajan progres u oblasti postivanja. Napredak je u odredjenoj mjeri postignut i u pogledu svih konacnih odluka. Potpuno postivanje je postignuto u sljedecim slucajevima:

- slucajevi smrtne kazne
- slucajevi hapsenja i pritvaranja

Znatno postivanje je postignuto u sljedecim slucajevima:

- slucaj diskriminacije pri zapošljavanju
- slucajevi vojnih stanova
- isplata nadoknada

Civilna stambena pitanja jesu, i najvjerojatnije ce i dalje biti oblast gdje je tesko postici postivanje.

Federacija je vrlo blizu savrsenog postivanja privremenih naredbi Doma.

Republika Srpska jos uvijek nije postigla adekvatan napredak u postivanju odluka Doma za ljudska prava. Do postivanja nije doslo u sljedecim slucajevima:

- isplata nadoknada u stambenim pitanjima
- vjerska diskriminacija (Islamska zajednica)
- slučaj nestanka

U sljedećim slučajevima je doslo do djelimičnog postivanja:

- slučajevi povratka u napustene stanove (neprovođenje sudskih odluka)
- eliminisanje prijetnje deložiranja u slučajevima ugovora "o zakupu"

RS je u dobroj mjeri ispoštovala privremene naredbe Doma za ljudska prava.

Država BiH nije imala nijedan konačan slučaj u kojem je traženo poduzimanje određene mjere. Ispoštovala je privremenu mjeru u slučaju u kojem je traženo poboljšanje uvjeta za izbjeglice.

b. Ombudsmen za BiH:

Republika Srpska je ostvarila postivanje u slučajevima koji se odnose na:

- smrtnu kaznu
- hapšenje i pritvaranje
- slučaj zapošljavanja
- slobodu izražavanja
- dužinu građanske parnice (nije u vezi sa imovinom)
- izvršenje naložene deložacije (povrat stanova u posjed)

Republika Srpska je ostvarila djelimično postivanje u sljedećim slučajevima:

- dužina građanske parnice ili upravnog postupka po imovinskim pitanjima
- pravican pretres u krivičnom predmetu
- planovi razvoja-imovinska pitanja

Federacija BiH je ispoštovala izvjestaje Ombudsmena za

BiH u vezi sa:

- duzinom gradjanske parnice u predmetima koji nisu vezani za imovinska pitanja
- slucajevima napustenih stanova (potrebna reforma zakonodavstva)

Do djelimicnog postivanja je doslo u slucajevima u vezi sa nize navedenim oblastima, ili su koraci preduzeti ili naznaceni:

- pravo na zivot/los tretman
- neizvršenje delozacija (povrat kuca i stanova)
- duzina gradjanske parnice u imovinskim pitanjima
- Zakon o penzijama
- vojni stanovi

Drzava BiH je ispostovala sve odluke u kojima je Ombudsmen za BiH ustanovila povredu ljudskih prava i trazila od drzave da poduzme mjere po sljedecim pitanjima:

- sloboda izrazavanja, privatnosti i pravo pristupa sudu (u cilju uspostave zajednickih postanskih sluzbi za cijelu BiH, u vezi sa pristupom sudu)
- pitanje napustenih stanova, u koje je drzava BiH bila djelimicno ukljucena
- Brcko (a ne drzava) je takodje ispostovalo odluku u vezi sa pitanjima iz oblasti zdravstva

c. **CRPC**

Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbeglica (CRPC) ima ovlastenje prema Aneksu 7 Daytonskog sporazuma da donese konacne i obavezujuce odluke kojima potvrđuje predratna prava ljudi koji su liseni posjeda. Krajem septembra je CRPC primila ukupno 175.233 zahtjeva koji se odnose na 226.428 imovina. Donosenjem konacnih odluka o zakonitom pravu na imovinu (i privatnu imovinu i stanarska prava), CRPC je nadleznim organima odgovornim za implementaciju Daytonskog sporazuma osigurala sredstva na osnovu kojih

ce oni izvršiti svoje obaveze. Do sada je CRPC izdala 59.028 konacnih i obavezujućih odluka. Odgovornost za implementaciju odluka koje je donijela CRPC leži na entitetima i to pod konkretnim uvjetima sadržanim u Aneksu 7, kao i na nadležnim organima pod entitetskim uputstvima na lokalnom nivou. ⁽⁵⁾

Iako je status CRPC kao tijela koje donosi konacne odluke o imovinskim pitanjima u BiH potvrđen u domaćem zakonodavstvu oba entiteta ⁽⁶⁾, do danas je nivo postivanja ove obaveze, a naročito provođenja odluka, očigledno neadekvatan. Iako mali procenat onih koji su dobili konacne i obavezujuće odluke od CRPC zaista i povrate u posjed svoje domove, mnogi od njih i dalje nailaze na prepreke i izostanak saradnje na strani nadležnih organa u svim područjima gdje se nalazi njihova imovina.

Slijede neke od glavnih prepreka provođenju odluka:

- 1. Da bi se nosiocu imovinskog prava omogućilo da se vrati u svoje predratno prebivalište, sadašnji korisnik mora u normalnim okolnostima biti deložiran. Domaći zakon predviđa konkretne rokove za napuštanje imovine nakon što je odluka donesena. U praksi je došlo do svega nekoliko slučajeva deložacije bez obzira da li su one vezane za odluke koje je izdala CRPC ili na odluke koje su donijeli domaći upravni organi. Obično se nepostojanje alternativnog smještaja navodi kao razlog za neizdavanje naloga za deložaciju, iako u praksi mnogi korisnici ni nemaju zakonsko pravo na alternativni smještaj.*
- 2. Neki općinski dužnosnici, u otvorenom nepostivanju jasnog teksta Aneksa 7 i konacne i obavezujuće prirode odluka, daju savjete osobama kojima su odluke izdate da nisu obavezni da provode CRPC*

odluke.

3. *Politicka volja za provođenjem odluka CRPC i povratka izbjeglica i raseljenih osoba na svoje ceste ne postoji ili je pak nedovoljna. Ova činjenica je narocito zabrinjavajuća u slučajevima gdje su sadašnji korisnici javni dužnosnici.*

Odredjeni napredak je postignut uprkos činjenici da i dalje postoje prepreke provođenju CRPC odluka. Nekoliko općina u cijeloj BiH i RS-u je počelo uvidjati evidentnu vrijednost CRPC odluka, iako svega nekolicina općina uvidja izvrsni status tih odluka. U nekoliko proteklih mjeseci podnesen je manji broj izvještaja o slučajevima gdje dužnosnici odbijaju prihvatiti CRPC odluke. Pобољшanje njihovog kapaciteta u cilju daljeg rada na predmetima na blagovremen i efikasan način je od osnovnog značaja. Dalja obuka o ulozi stambenih ureda u provedbi Aneksa 7 je jednako važna.

CRPC i dalje podsjeća nadležne upravne organe na njihove obaveze prema Aneksu 7 i CRPC je pomogla OHR-u u izradi zakona kojim se objasnjavaju odgovornosti upravnih i sudskih dužnosnika u pogledu provođenja CRPC odluka. Nacrti zakona se trenutno nalaze pred entitetima, i oba entiteta su indicirala podršku ovim zakonima. Od proglašenja zakona o izvršenju odluka, što i jeste obaveza prema Aneksu Madridske deklaracije iz decembra 1998. godine Vijeća za implementaciju mira, očekuje se poboljšanje nivoa postivanja CRPC odluka.

1. Izvještaj podnosi Ured Visokog predstavnika u skladu sa Aneksom 10, član II (1), podstav (a) i (f).
2. Npr. Aneks 6, član 11. (6.), i Aneks 7, član 8.
3. Aneks, poglavlje 2, stav 5.
4. Uvjet 3, objasnjen u dokumentu AS/Pol (1999.) 14 rev.
5. Član VIII Aneksa 7 predviđa da će "strane saradjivati sa Komisijom i da će postivati i provoditi njene odluke brzo i u dobroj vjeri u saradnji sa relevantnim međunarodnim i nevladinim

organizacijama koje su odgovorne za povratak i reintegraciju izbjeglica i raseljenih osoba.”

6. Clanom 13. RS Zakona o prestanku primjene Zakona o koristenju napustene imovine; clanom 14. FBiH Zakona o prestanku primjene Zakona o privremeno napustenoj nepokretnoj imovini u vlasnistvu gradjana; i Zakonom o prestanku primjene Zakona o napustenim stanovima priznaje se i potvrđuje konacna i obavezujuca priroda CRPC odluka.

OHR Human Rights/Rule of Law Department